

ยี่หะเครื่องงโหน

COSTUME FOR KHON

การแสดงโหน ปี พ.ศ. ๒๔๔๓
(Khon Performance in 1900)

“โหน” ความมดงามในเชิงศิลปะการแสดง ที่มีอจขาดองค์ประกอบในส่วนของเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับได้ การแต่งกายตามแบบนาฏศิลป์ประเพณีเป็นความมดงามในอุดมคติ ประกอบกับเป็นการเลียนแบบเครื่องต้น เครื่องทรงของพระมหากษัตริย์

ในการแสดงโหน ละคร เรียกตัวแสดงเอก ว่า “ตัวเครื่อง” หรือ “ตัวยีนเครื่อง” ซึ่งเครื่องแต่งกายในการแสดง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ พัสตราภรณ์ หมายถึงเครื่องนุ่งห่ม ถนิมพิมพาภรณ์ หมายถึง เครื่องประดับ และศิราภรณ์ หมายถึง เครื่องประดับศีรษะ อย่างหัวโหนจากองค์ประกอบและที่มา ข้างต้นรวมเรียกว่า “แต่งกายยีนเครื่องโหน”

“Khon” The mask Pantomime, an exquisiteness of Thai Drama-dance in which such embroidered costumes and lavish jewelry must be dressed. To dress according to traditional Thai-dance is an ideal of artistic beauty. Additionally, Khon’s costume is a replica of garments and regalia of royal Court of Siam.

In Khon performance, a protagonist is called ‘Tour Krueang’ or ‘Tour Yuean Krueang.’ Khon costumes consist of 3 parts: (1) garments or clothing called ‘Patsatraporn,’ body ornaments called ‘Thanim-pimpaporn,’ and a headdress, including khon mask and a headdress called ‘Siraporn.’ In accordance with both costume’s components and its origin mentioned above we named them “Dressing code of Khon Costumes”

โขน ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ภาพถ่ายของ John Thomson
ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๐๕-๒๔๑๕
(*Khon during the late of King Mongkut,
Rama IV The picture taken
by John Thomson, 1862-1872*)

ศิริภรณ์

SIRIPORN

ศิริภรณ์หรือเครื่องประดับศีรษะ มาจากคำว่า “ศีรษะ” และ “อาภรณ์” หมายความว่าเครื่องประดับสำหรับใช้สวมใส่ ศีรษะ เช่น ชฎา ซึ่งเป็นเครื่องประดับศีรษะละคร ตัวพระ ซึ่งลักษณะของชฎา เป็นการจำลอง รูปแบบมาจากพระชฎา และพระชฎายอดชัย ที่เป็นเครื่องทรงต้นของพระมหากษัตริย์ ส่วนรัดเกล้ายอด รัดเกล้าเปลว กรอบพัศตร์หรือ กระบังหน้า ของตัวนาง ปันจูเห็จ หรือแม้แต่ หัวโขน ก็จัดอยู่ในประเภทเครื่องศิริภรณ์ เช่นกัน

Siripaporn is an ornamented headdress. The word 'Siriporn' is derived from word 'Srisa which means head, and 'Ar-porn which means ornamented headdress that is worn as a crown.

For instance, 'Chada,' it is a headdress that a protagonist worn as a crown. It is replicated from Pra Chada. Pra Chada Yodchai, a royal crown of a

king; Rad KaoYod, Rad KaoPlale, Krob Puk or Kra Bang Nga of female dancers, Pun Churej, and even Khon masks are categorized in Siraporn.

เครื่องโขนหลวง กรมมหรสพ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑. ศิระษะพญานาค	๖. มงกุฎกษัตริย์
๒. กระบังหน้า	๗. ชฎายอดเทริด
๓. ชฎายอดบวช	๘. รัตเกล้ายอด
๔. ชฎายอดพระมหาพิชัยมงกุฎ	๙. รัตเกล้าเปลว
๕. ชฎายอดชัย	

Ornaments of Khon, Department of Theater in King Mongkut, Rama IV

1. Srisaphayanak	6. Mongkutkasattri
2. Krabangna	7. Chadayotsoed
3. Chadayotbuat	8. Ratklaoyot
4. Chadayotphramahaprichaimongkut	9. Ratklaoplew
5. Chadayotchai	

พัสดราภรณ์

PATSATRAPORN

พัสดราภรณ์ หรือเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อหรือฉลององค์ สำหรับตัวพระ ในสมัยโบราณ การแสดงโขนจะใช้เสื้อ ดอกกลม ผ่าด้านหน้า แต่ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนให้ทันตามยุคสมัย เป็นเสื้อดอกกลมสำเร็จรูป มี ๒ แบบคือ เสื้อแขนสั้นและแขนยาว เว้าวงแขนเสื้อและแขนเสื้อปักลวดลาย แต่สีแตกต่างกัน

สำหรับตัวนางจะมีผ้าห่มนาง ลักษณะเป็นผ้าสไบแถบ ปักลวดลายตามความยาวของสไบ เช่น ลายพุ่ม ลายกรวยเชิง ฯลฯ กรองคอหรือนวมคอ ใช้แบบ 8 กลีบ ปักลายหนู นรูปกระจิง ส่วนชายไหหรือห้อยหน้า ชายแครงหรือห้อยข้าง ปักลวดลายแบบหนู นด้วยดิ้น

แบบโปร่งและปักเลื่อมเช่นกัน ล้อมรอบตัวลายด้วยดิ้นข้อ ชายผีเสื้อติดดิ้นครุยสีเงิน รัตเอาผ้าทิพย์ เจียรระบาด สไบ เป็นต้น

Patsatraporn is ornaments or clothings such as dresses, jackets. For male protagonists, in previous time for Khon performance, male dancers wore round neck shirts with a front cut. However, at present, in order to adapt to keep up with modern time, the round neck shirts with a front cut was changed to ready-to-wear round neck shirts. There are two types of the shirts: the shirt with long sleeve or short sleeve, and sleepless shirt or sleeve with

embroideries. They come with different colors.

One the other hand, there are capes and shoulder clothes for female dancers. The cape is embroidered in Thai pattern such as 'Lai Poom, or Lai Kruaysheng' till the end of the cape. There is an elaborate collar for female dancer; the current one that is used is eight-pleated and embroidered with a Thai traditional decorative design resembling leaf with serrated edge called 'Kra Jang.' Front hanging panels

and side hanging panels are embroidered in pattern with transparent tinsel and sequins and each embroidered pattern is surrounded by Din Koh; its hems is attached with metal-thread: waist sash, Pa Thip, Long Sash (Jia Rabard), Sash (Sa Bai) etc.

ทนิมพิมพากรณ์

THANIM-PIMPAPORN

ทนิมพิมพากรณ์หรือเครื่องประดับ มาจาก คำว่า "พิมพา" และ "อากรณ์" หมายถึง เครื่องประดับตกแต่งตามร่างกาย

โดยส่วนใหญ่เป็นเครื่องประดับที่ถมและลงยา เช่น ทับทรวง ซึ่งเป็นโลหะประกอบกัน ๓ ชั้น ชูบเงิน ประดับเพชรตรงกลาง ฝังพลอยสีแดง ลักษณะของสายเป็นเพชรจำนวน ๒ แถว เข็มขัด หรือปิ่นหนึ่ง สั้งวาล ตาบนหน้า ตาบทิต ตาบล้าง อินธนู ฉำมรงค์ แหวนรอบ ปะวะหล่ำ ทองกร กรองคอ สะอั้ง พานูร์ด กำไลเท้า เป็นต้น

Thanim-pimpaporn is body ornaments. The word is derived from 'Pimpa' and 'Ar-porn' which mean body ornaments, jewelries and accessories. Mostly, these body ornaments are Nielloware.

For example, Tab-Suang, it is a long necklace that is made from three metal elements. It is coated with silver, decorated with diamonds in the middle and embed with red gemstone; the necklace is made with two lines of diamonds, Belt and buckle (Pan Neng),

Sang Wan, Tab Nah, Tab Tit, Tab Lung, Intanoo, Thamarong (Royal ring), Wan Rob, Pawa Lam, Tong Korn, Krong Koh, Sa Eng, armband, anklet etc.

